

دانشکده بهداشت

قالب نگارش طرح درس ترمی

عنوان درس: برنامه ریزی و مدیریت بهداشت محیط: ترم ۳ دکترای بهداشت محیط،

تعداد واحد: ۲

ساعت پاسخگویی به سؤالات فراگیر: سه شنبه ۱۰-۸، زمان ارائه درس: روز: سه شنبه،

ساعت: ۱۰ تا ۸، مدرس: دکتر علی الماسی، درس و پیش‌نیاز: -، ک: ۱

هدف کلی درس: هدف کلی درس: انتظار می‌رود، فراگیران پس از گذراندن دوره آموزشی بتوانند:

- معضلات و مسائل مهم بهداشت محیط کشور و مناطق مختلف جغرافیایی را شناسایی و از دیدگاه مدیریتی تحلیل نمایند.
- اثرات مثبت و منفی برنامه‌های توسعه، در ابعاد مختلف زیست محیطی را مشخص و تحلیل نمایند.
- برای کنترل و رفع معضلات مهم بهداشت محیط در سطوح مختلف منطقه ای و ملی بر اساس نگرش علمی نظام گرا (سیستمی) و با رعایت اصول و موازین هماهنگیهای درونبخشی، برنامه ریزی نمایند.
- تجارب کشورهای مختلف را در طراحی و اجرای برنامه‌های بهداشت محیط از دیدگاه مدیریتی، نقد و تحلیل کنند.
- عملکردهای برنامه‌های کلان و کشوری بهداشت محیط را ضمن مقایسه با استانداردهای از پیش تعیین شده، ارزشیابی نموده و میزان اثربخشی و کارایی برنامه را مشخص و تحلیل نمایند.

شرح درس: در این درس معضلات و مسائل مهم بهداشت محیط کشور از دیدگاه مدیریتی مورد تجزیه و تحلیل واقع می‌شود. برای کنترل و رفع معضلات مهم بهداشت محیط در سطوح مختلف منطقه ای و ملی بر اساس نگرش علمی سیستماتیک و با رعایت اصول و موازین روشهای برنامه ریزی مورد بحث واقع می‌شود. در ضمن تجربیات سایر کشورها در زمینه‌های مختلف بهداشت محیط از دیدگاه مدیریتی و برنامه ریزی مورد بحث واقع می‌شود.

رئوس مطالب: رئوس مطالب: (۳۴ ساعت)

- مروری بر فرایند MPNHD (فرایند مدیریت برای توسعه بهداشت کشور) و کاربرد آن در عرصه مدیریت بهداشت محیط
- تعریف، ضرورت، اصول و ماهیت برنامه ریزی
- انواع برنامه ها و روش های برنامه ریزی

مراحل مختلف برنامه ریزی:

- تحلیل و تبیین سیاستهای کلی و کلان کشوری بهداشت محیط و برنامه های جامع توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- شناخت و تحلیل وضعیت موجود، فرصتها، تهدیدها و محدودیتها
- شناخت مساله و تبیین آن
- تعیین و تحلیل اولویتها
- طراحی پروژه ها و طرحهای تفصیلی، عملیاتی و پشتیبان
- اجرای برنامه
- پایش، کنترل و فرایندهای مداخله
- مکانیزمها و راههای کنترل
- ارزشیابی و تحلیل نتایج و برآیند برنامه های بهداشت محیط:
  - تحلیل هزینه - فایده
  - تحلیل هزینه اثر بخشی
  - تحلیل هزینه کارایی
- آموختن از تجربه (L.F.E)
- استمرار و اعتلای کیفیت برنامه ریزی و مدیریت خدمات بهداشت محیط
- جمع بندی و نتیجه گیری از مباحث درس

منابع درس:

- (۱) استیفن رابینز . مبانی مدیریت . ترجمه محمد اعرابی و همکاران - تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی . چاپ دوم ۱۳۸۲
- (۲) برنارد هوراک . برنامه ریزی استراتژیک و مراقبتهای بهداشتی . ترجمه ابوالفتح لامعی . تهران . موسسه آیه . چاپ اول ۱۳۸۲

3) R. P. Mohanty & R. R. Lakhe, "Total Quality Management", Jaico book, Second impression – 2002.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- برگزاری آزمون کتبی از مطالب ارائه شده
- تهیه و ارائه سمینار در خصوص یک یا چند موضوع مرتبط

اهداف کلی جلسات (جهت هر جلسه یک هدف)

اهداف ویژه برای جلسات

جلسات کلاس با ذکر تاریخ، عنوان، اهداف ویژه رفتاری، شیوه ارائه، ارزشیابی و امکانات آموزشی

- جلسه اول (۰۲/۰۷/۱۸) مروری بر فرایند MPNHD (فرایند مدیریت برای توسعه بهداشت کشور) و کاربرد آن در عرصه مدیریت بهداشت محیط

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجو ضمن تعریف کلیت مدیریت مفاهیم مربوط برنامه ریزی بهداشت محیط را بیان کند،

۲- دانشجو مبانی مدیریت بهداشت محیط را توضیح دهد،

۳- دانشجو وظایف مدیریت خدمات بهداشت محیط را مطرح نماید،

۴- دانشجو انواع مدیریت را با استفاده از تفکر جمعی بیان نماید.

۵- دانشجو با توجه به کلیات بحث در خصوص وضعیت موجود بهداشت محیط اظهار نظر نماید

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

- جلسه دوم (۰۲/۰۷/۲۵): تعریف، ضرورت، اصول و ماهیت برنامه ریزی

تعیین رفتار ورودی دانشجویان از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجویان مبانی برنامه ریزی را توضیح دهد

۲- دانشجویان ضمن تعیین ضرورت برنامه ریزی شاخص ارزشیابی هر برنامه ای را نام ببرید

۳- دانشجویان نقش اهمیت و فوریت را در برنامه ریزی بیان نمایند.

۴- دانشجویان با تمرین در کار گروهی متناسب با وقت کلاس چند موضوع مرتبط با خدمات بهداشت محیط را مطرح، و گزارش نتیجه بحث را توضیح دهد.

۵- دانشجویان چند موضوع برنامه ریزی بهداشت محیطی در حیطه های آب، اتمسفر، خاک، غذا و مسکن که توسط استاد ارائه می گردد، نقد و بررسی کنند.

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده از اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

• جلسه سوم (۰۲/۰۸/۰۲): انواع برنامه ها و روش های برنامه ریزی

تعیین رفتار ورودی دانشجویان از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجویان انواع برنامه ریزی را بیان کنند،

۲- دانشجویان عناصر برنامه ریزی را نام ببرند،

۳- دانشجویان روش های مختلف برنامه ریزی را مقایسه نمایند،

۴- دانشجویان با تمرین در کار گروهی متناسب با وقت کلاس ضمن تبیین روش های مختلف برنامه ریزی با رویکرد خدمات بهداشت محیطی تئوری را مورد مباحثه و استنتاج قرار دهد.

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده از اسلاید

روش ارزشیابی در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

- جلسه چهارم (۰۲/۰۸/۰۹): تحلیل و تبیین سیاست‌های کلی و کلان‌کشوری بهداشت محیط و برنامه‌های جامع توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

تعیین رفتار ورودی دانشجویان از طریق پرسش و پاسخ

- ۱- اهداف ویژه: دانشجویان سیاست‌های کلی و کلان‌کشور نسبت به موضوع یا مسئله را بیان کند،
  - ۲- دانشجویان با الهام از استاد قوانین و برنامه‌های دوره‌ای توسعه سیاست بهداشت محیط و ارتباط آن با توسعه اقتصادی و اجتماعی را توضیح دهد،
  - ۳- دانشجویان تعریف حاکمیت و حکمرانی در موضوع بهداشت محیط را بیان نماید.
  - ۴- دانشجویان با تمرین در کار گروهی متناسب با وقت کلاس، موضوعات مورد طرح در این جلسه را مورد بحث و بررسی قرار دهد.
  - ۵- دانشجویان با نگاهی سریع و عمیق با هدایت استاد فرمت ارائه ترسیمی روابط جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی را تدوین و ارائه نماید.
- روش تدریس: آموزش برنامه‌ریزی‌شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده از اسلاید

روش ارزشیابی در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

- جلسه پنجم (۰۲/۰۸/۱۶): شناخت و تحلیل وضعیت موجود، فرصت‌ها، تهدیدها و محدودیتها
- ### تعیین رفتار ورودی دانشجویان از طریق پرسش و پاسخ

- ۱- اهداف ویژه: دانشجویان عوامل درونی و برونی مدیریت بهداشت محیط را بیان نماید.
- ۲- دانشجویان نقش زمان، مکان و جمعیت را در کمیت و کیفیت مدیریت خدمات بهداشت محیط توضیح دهد.
- ۳- دانشجویان با توجه به فرصت‌ها، تهدیدها و .....بتوند در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری ارائه طریق نمایند.

روش تدریس: آموزش برنامه‌ریزی‌شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده از اسلاید

روش ارزشیابی در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

• جلسه ششم (۰۲/۰۸/۲۳): شناخت مساله و تبیین آن

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجو مبانی شناسائی و تعیین مسئله را توضیح دهد،

۲- دانشجو اولویت بندی مسائل و مشکلات را توضیح دهد،

۳- دانشجو اهمیت تشخیص، تعیین و اولویت بندی مشکلات بهداشت محیط را توضیح دهد.

۴- دانشجو معیار های اولویت بندی مشکلات را بیان نماید.

۵- دانشجو روش تعیین و تحلیل اولویت ها را توضیح دهد

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

• جلسه هفتم (۰۲/۰۸/۳۰): طراحی پروژه ها و طرحهای تفصیلی، عملیاتی و پشتیبان

اهداف ویژه: ۱- دانشجو اصول پروژه نویسی را بیان کند،

۲- مراحل پروژه نویسی متناسب با محدوده و گستره هر پروژه را توضیح دهد،

۳- دانشجو عوامل مؤثر بر طراحی و اجرای پروژه را بیان کند،

۴- دانشجو نحوه تدوین پروژه را در سطوح مختلف بیان نماید.

۵- دانشجو با هدایت استاد موارد عینی از پروژه های در دست اجرا در سطح ملی را ارائه

نماید.

۶- دانشجو با استفاده از مشاهدات خود نقاط قوت و ضعف پروژه های خاصی را به عنوان نمونه

توضیح دهد،

۷- دانشجو نحوه گزارش مقدماتی و پایانی طرح یا پروژه خدمات بهداشت محیط مشخص کند.

روش تدریس: آموزش برنامه‌ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس، سه شنبه ۰۲/۰۹/۱۴ ساعت ۴-۲ امتحان میان‌ترم

• جلسه هشتم (۰۲/۰۹/۰۱): اجرای برنامه

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجو مبانی اجرا را توضیح کند،

۲- دانشجو برنامه عملیاتی را توضیح دهد،

۳- دانشجو نحوه پایش برنامه و ارزشیابی را بیان کند،

۴- دانشجو مکانیسم ها و راه های کنترول را در اجرای برنامه بیان نماید.

۵- دانشجو با هدایت استاد از موضوعات فوق استفاده کرده و اهمیت برنامه ریزی عملیاتی را

در مهندسی بهداشت محیط تهیه و تدوین نماید.

روش تدریس: آموزش برنامه‌ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

• جلسه نهم (۰۲/۰۹/۰۸): ارزشیابی و تحلیل نتایج و برآیند برنامه های بهداشت محیط:

- تحلیل هزینه - فایده

- تحلیل هزینه اثربخشی

- تحلیل هزینه کارایی

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجو ارزشیابی و تحلیل نتایج و برآیند برنامه های بهداشت محیط را توضیح دهد،

۲- دانشجوی اصطلاحات کاربردی در موضوع مطالعات هزینه اثر بخشی را تعریف نماید،

۳- دانشجوی اهمیت تحلیل های سه گانه را توضیح دهد،

۴- دانشجوی جایگاه اصطلاحات رایج در موضوع سلامت محیط را توضیح کند،

۷- دانشجوی با هدایت استاد از موضوعات انتخابی برگرفته از درس چند مورد عینی را ارائه نماید.

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

جلسه دهم (۰۲/۰۹/۱۵): آموختن از تجربه (L.F.E)

تعیین رفتار ورودی دانشجوی از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجوی قواعد بازی فوتبال را بیان نماید.

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

جلسه یازدهم (۰۲/۰۹/۲۲): استمرار و اعتلای کیفیت برنامه ریزی و مدیریت خدمات بهداشت محیط

تعیین رفتار ورودی دانشجوی از طریق پرسش و پاسخ

- اهداف ویژه: دانشجوی مبانی ارزشیاب در عمل را تدوین نماید

- مدیریت منابع اعم از زمان، مالی و فن آوری در ارزشیابی عملیاتی لحاظ نماید.

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

- جلسه دوازدهم (۰۲/۰۹/۲۹): جمع بندی و نتیجه گیری از مباحث درس

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه:

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

جلسه سیزدهم (۰۲/۱۰/۰۶):

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه:

جلسه چهاردهم (۰۲/۱۰/۱۳): گزارش پروژه مدیریت و برنامه ریزی مربوط به خدمات بهداشت محیط.

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه:

تعیین رفتار ورودی دانشجو از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه:

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

جلسه پانزدهم (۰۲/۱۰/۲۰): آشنای و توان تدوین برنامه ریزی تعیین ارتباط محیط و سلامت

و عوامل محیطی مؤثر بر وضع سلامت توسط دانشجویان

جلسه فوق العاده شنبه ۴-۲

(بعدازظهر شنبه ۲۷/۱۰/۰۲) به صورت جلسه فوق العاده

دانشجویان

تعیین رفتار ورودی دانشجویان از طریق پرسش و پاسخ

اهداف ویژه: ۱- دانشجویان عوامل اصلی مؤثر بر سلامت را با رویکرد اکولوژی بیان کنند

۲- دانشجویان عوامل اقلیمی مؤثر بر سلامت را دسته بندی نموده و توضیح دهند،

روش تدریس: آموزش برنامه ریزی شده، بحث گروهی و سخنرانی با استفاده اسلاید

روش ارزشیابی: در حین تدریس و گاهی پایان کلاس

منابع اصلی درس (آخرین چاپ)

منابع درس:

- ۳) استیفن رابینز . مبانی مدیریت . ترجمه محمد اعرابی و همکاران - تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی . چاپ دوم ۱۳۸۲
- ۴) برنارد هوراک . برنامه ریزی استراتژیک و مراقبتهای بهداشتی . ترجمه ابوالفتح لامعی . تهران . موسسه آیه . چاپ اول ۱۳۸۲

3) R. P. Mohanty & R. R. Lakhe, "Total Quality Management", Jaico book, Second impression - 2002.

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

- برگزاری آزمون کتبی از مطالب ارائه شده
- تهیه و ارائه سمینار در خصوص یک یا چند موضوع مرتبط

تهیه و تدوین از علی الماسی، مهر ۱۴۰۲